

Výstupy a komentáře ze semináře **Rizikové faktory malých obcí v kontextu sociálního vyloučení**

- Sociální vyloučení mění svůj charakter a novým trendem, který se značně projevuje i v Olomouckém kraji, je bezesporu posun problému sociálního vyloučení z velkých měst směrem k menším městům a obcím.
- Sociální vyloučení se v Olomouckém kraji týká převážně periferních míst a to z pohledu periferie jako odlehleho území (celá severní část kraje, obce na jihu kraje). Přibývá sociálně vyloučených lokalit v odlehlých obcích se slabší infrastrukturou a to i s malým pokrytím sociálními službami (sociální prevence a sociální poradenství).
- Počet osob žijících v sociálně vyloučených lokalitách v Olomouckém kraji v porovnání roku 2006 (4,5 – 5 tis osob) a roku 2014 (3 – 5 tis. osob) naznačuje stabilizovaný stav.
- Počet osob žijících v jedné sociálně vyloučené lokalitě v Olomouckém kraji v porovnání roku 2006 (159 osob) a roku 2014 (63 osob) jasně ukazuje tendenci drobení lokalit na menší skupiny.
- Důležitým poznatkem je fakt, že dochází ke stěhování obyvatel ze sociálně vyloučených lokalit ve městech do obcí v rámci jednoho kraje. A to častěji, než jak dochází k migračním tokům mezi kraji. Toto je případ i Olomouckého kraje, což pro malé obce přináší nové problémy, se kterými si musí poradit.
- Dobrým příkladem je spojení obcí do přípravy komunitního plánů. Při takovém spojení samospráv je výhodou snazší získání finančních prostředků na přípravu dokumentu a podpory kraje, terénního pracovníka i na úvazek ve výši 1,0, a je snazší koordinovat jednotlivé aktivity. Tento tip spolupráce je na Osoblažsku (osoblažský cech, který není zaměřen pouze na sociální inkluzi) a Vítkovsku (koncepte bydlení – systematická práce s obecním bytovým fondem).
- Neexistují žádné jiné sociální služby než sociální služby podle zákona.
- V Olomouckém kraji v posledních letech došlo k velkému rozšíření terénních služeb.
- V obcích Olomouckého kraje, jak to zaregistroval krajský úřad, roste v poslední době poptávka po poradenství týkající se dluhové problematiky a exekucí. Toto ale není sociální služba. Pokud ovšem není součástí registrované služby sociální prevence, která bude muset mít akreditaci, aby mohla poskytovat dluhové poradenství.
- Mobilní tým je nástroj rozvoje procesu sociálního začleňování v Olomouckém kraji. Myšlenka vznikla v době, kdy Olomoucký kraj realizoval projekt z OP LZZ v minulém programovém období EU, který reagoval na migrační trendy v Olomouckém kraji a stěhování osob sociálně vyloučených do menších obcí, kde nebyly zajištěny žádné sociální služby. Právě v rámci tohoto projektu Mobilní tým vznikl.
- Mobilní tým na místě poskytoval první rychlé poradenství osobám, které se se službami sociální prevence ještě nesetkaly, a mapoval potřeby dané lokality (ORP, někdy nastavené odlišně). Vyjma terénního programu, který zajišťoval po dobu 3 měsíců, probíhal monitoring

situace v daném ORP a zjišťování potřeb služeb sociální prevence. Byl zaměřen převážně na romskou komunitu, ale nevyhýbal se ani ostatním osobám ohrožených sociálním vyloučením.

- Vzhledem k tomu, že se Mobilní tým osvědčil – je schopen zmapovat situaci v dané lokalitě v daném časovém období – spolupráce s organizací Člověk v tísni, o.p.s. pokračuje dále. V loňském roce byla rozšířena cílová skupina nejen na osoby ohrožené sociálním vyloučením, ale i na osoby se zdravotním postižením a na osoby závislé na návykových látkách.

- Stabilní bydlení znamená uspokojení základní životní potřeby. Bydlení je největší část ekonomiky ČR, protože více než 25% příjmu domácností v ČR připadá na pokrytí nákladů spojených s bydlením. U 45% chudých českých domácností je to až 40%.

- Specifika malých obcí v oblasti bydlení jsou opravdu značná. Na ceny nemovitostí na venkově nemá množství prostředků na finančních trzích, které jdou do bydlení, prakticky žádný vliv.

- Nákladové nájemné je 58 Kč/m² – minimální hranice na zachování bytového fondu v obyvatelném stavu. Podle informací ze statistického úřadu je v malých obcích dlouhodobě vybíráno nájemné 41 Kč/m². Tato skutečnost znamená, že bytový fond chátrá, domy jsou neudržované, a postupem času se stávají neobyvatelnými. Pokud toto nízké nájemné je v obecních domech, musí obce dotovat udržování bytového fondu z jiných částí rozpočtu.

- Hlavním problémem je to, že při umisťování do azylových domů dochází k rozdělení členů této rodiny (matky s dětmi a otcové). Často dochází k tomu, že část rodiny je umístěna do jednoho města, další část do druhého města.

- Je nutno říct, že při posledním sčítání lidu vyšly ze statistického úřadu data, která říkají, že v ČR je 24 000 neobsazených obecních bytů, což je 2x více než je počet příjemců doplatků na bydlení na ubytovnách. Tato skutečnost přímo souvisí se strategií obcí v problematice pronájmu bytového fondu bytů pro různé sociální skupiny.

- Na konci roku 2016 bylo v exekuci 833 000 lidí, 95% nových exekucí je uvaleno na dlužníky, kteří už mají alespoň 1 exekuci. Zadlužené osoby se čím dál více propadají do dluhové pasti. Dluhová past nemá východisko, dluhy se dědí a dopadají i na děti.

- V Olomouckém kraji je 49 259 obyvatel v exekuci, počet exekucí v kraji je 249 929. Rozdíly mezi městy a malými obcemi nejsou nijak veliké.

- Bariéry vstupu na trh práce jsou na straně zaměstnavatele i zaměstnance. Možným řešením je oddlužení, výplata mzdy v hotovosti, podpora zaměstnavatelů v oblasti poradenství.

- Pro stát i celou společnost je nejlepší dlužníky oddlužit. Má to pozitivní dopad jak z pohledu ekonomického, tak z pohledu sociálního.

- Jednou z cest k řešení problému dluhů je podpora rozšíření dluhového poradenství, vhodné je využívat kvalitních poraden ve větších městech, které by měly dosah i do malých obcí. Další důležitou aktivitou je osvěta široké veřejnosti a vzdělávání už na úrovni základních a středních škol.

- Příkladem dobré praxe je Strategický plán sociálního začleňování Moravský Beroun 2015-2018 připravený v rámci Koordinovaného přístupu k sociálně vyloučeným lokalitám.

- Zajímavým konceptem pro malé obce je příprava sítě aktivit na základě strategického plánu, která může například obsahovat témata připravená v Moravském Berouně: prevence kriminality

a domovník preventista, komunitní práce: veřejné aktivity propojené se školou a sociální službou, propojení spolků a místních obyvatel ve veřejném prostoru, aktivity pro děti a mládež (nízkoprahový klub), sociální práce (terénní pracovníky), investice do sociálního bydlení a komunitního centra.

- Sociální práce se na malém městě a v obcích týká opravdu všech obyvatel.
- Jedna z úspěšných cest k řešení problematiky špatného stavu nájemního bydlení v majetku města je zapojení nájemníků do oprav a údržby (domovník).
- Pozice asistenta prevence kriminality je cestou ke změně náhledu na minoritu a ke zvýšení pocitu bezpečí ve veřejném prostoru.

Závěry:

Okruh témat, která se dotýkají problematiky sociálního začleňování, je velice široký. Do budoucna by bylo vhodné akce a semináře určené pro území Olomouckého kraje zaměřit na užší oblast, která bude podrobněji probrána a diskutována, s využitím příkladů dobré a špatné praxe. Jako vhodný se jeví okruh témat spojených se zaměstnaností, vzděláváním, bezpečností.

